

Rapport
Uitgebreide Opleidingsbeoordeling

Opleiding hbo bachelor Pedagogiek

Hogeschool voor Pedagogisch en Sociaal-Agogisch Onderwijs

Inhoud van het verslag

1. Samenvatting van de beoordeling	2
2. Proces van beoordeling	5
3. Overzicht van de opleiding.....	6
3.1 Basisgegevens van de opleiding.....	6
3.2 Korte beschrijving van de instelling.....	7
3.3 Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties	7
3.4 Beschrijving van het programma.....	9
4. Overzicht van beoordelingen.....	11
5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard.....	12
5.1 Onderwerp 1: Beoogde eindkwalificaties	12
Standaard 1.....	12
5.2 Onderwerp 2: Programma	14
Standaard 2.....	14
Standaard 3.....	15
Standaard 4.....	16
Standaard 5.....	17
Standaard 6.....	18
Standaard 7.....	19
5.3 Onderwerp 3: Personeel	20
Standaard 8.....	20
Standaard 9.....	21
Standaard 10.....	21
5.4 Onderwerp 4: Voorzieningen	23
Standaard 11.....	23
Standaard 12.....	23
5.5 Onderwerp 5: Kwaliteitszorg	25
Standaard 13.....	25
Standaard 14.....	26
Standaard 15.....	26
5.6 Onderwerp 6: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	28
Standaard 16.....	28
Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek	30
Bijlage 2: Bestudeerde documenten	32
Bijlage 3: Bestudeerde afstudeerwerken	33
Bijlage 4: Samenstelling visitatiepanel	34
Bijlage 5: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	35

1. Samenvatting van de beoordeling

Het visitatiepanel van Certiked heeft bij de opleiding hbo bachelor Pedagogiek een beoordeling uitgevoerd in het kader van de procedure voor accreditatie van deze opleiding. In deze samenvatting staan de overwegingen van het panel die tot het eindoordeel hebben geleid.

De eindkwalificaties en de leerdoelen van de opleiding zijn verankerd in de landelijke profielen die voor de opleidingen hbo bachelor pedagogiek opgesteld zijn. Ze beantwoorden aan het niveau van de bachelor, mede door de overeenstemming met de Dublin descriptoren. De internationale vergelijking van de eindkwalificaties is nog niet voldoende uitgediept. Ook het beroepsbeeld dat uit de eindkwalificaties naar voren komt, is te weinig geëxpliciteerd. De eindkwalificaties en leerdoelen geven op zich wel een reëel en betrouwbaar beeld van de eisen waaraan de afgestudeerden moeten voldoen.

De talrijke opdrachten en practica, die in de vakken zijn opgenomen, zorgen voor een sterke beroepsgerichtheid van het programma. De literatuur die de opleiding voorschrijft en aanbeveelt, is gepast. De stage en de afstudeeropdracht dragen bij aan de beroepsoriëntatie van de studenten. De opleiding dient wel te blijven nagaan of het niveau van de stage zich op een hbo-bachelorniveau bevindt. Vooralnog is daarover geen twijfel maar het blijft wel een punt van aandacht.

De inhoud van het programma sluit goed aan op de eindkwalificaties en leerdoelen van de opleiding. De vakken zijn goed gestructureerd. De perspectieven van het programma (theorie, beroepsvoorbereiding en onderzoek) zijn in de vorm van leerlijnen in het programma verantwoord. Ook de vereiste vaardigheden komen in het programma tot hun recht. De afstudeerrichting Academische route is een correcte interpretatie van de eindkwalificaties en leerdoelen, gericht op een academische vervolgopleiding op masterniveau op het gebied van de pedagogiek. Gezien de vooropleiding van de studenten, zijnde een afgeronde hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs, bereidt het programma van de Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling op verantwoorde wijze voor op een academische masteropleiding op dit gebied.

De opleiding heeft een weloverwogen keuze voor het didactisch concept gemaakt, welke keuze goed aansluit bij de perspectieven die de opleiding de studenten wil bijbrengen. De opleiding slaagt erin de noodzakelijke kennis, de toepassing daarvan en de reflectie op die toepassing goed in het programma tot uitdrukking te laten komen. De werkvormen zijn een gepaste uitwerking van het didactisch concept en leiden de studenten tot een actief leerproces waarin presentaties, opdrachten en practica een belangrijke rol spelen.

De opleiding hanteert de correcte formele toelatingseisen. Het programma is goed afgestemd op de vooropleiding van studenten die een tweede kans in dit onderwijs nastreven. Gezien het relatief hoge uitvalpercentage onder de studenten, is het aan te bevelen ook met de studenten die aan de formele toelatingseisen voldoen, een intakegesprek te voeren om hun motivatie vast te stellen.

De opleiding heeft de studie-uren correct uit de studielast afgeleid en heeft de studielast evenwichtig over de studie jaren verdeeld. Het aantal contacturen is voldoende om de studie op verantwoorde wijze te kunnen volgen. Het programma is flexibel en is daarom toegepast op de situatie van de studenten. De groeps grootte is bevorderlijk voor het rendement van de contacturen. De roostering en de regels rond de tentaminering zijn gepast. De voorzieningen voor studenten met een functiebeperking zijn naar behoren.

De omvang en de duur van het reguliere beroepsgerichte programma en van de Academische route voldoen aan de vereisten van een hbo-bacheloropleiding. De duur en de omvang van de Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling zijn voldoende, omdat de instromende studenten zich het ontbrekende deel van het programma al eigen hebben gemaakt in hun vooropleiding.

De opleiding slaagt erin goede docenten aan te trekken. De aansturing van de docenten is overtuigend. De coördinatie die van de studieleiding uitgaat, is meer dan voldoende om het risico van versnippering bij veel docenten met een kleine aanstelling tegen te gaan. De opleiding maakt een effectief gebruik van de resultaten van de vakevaluaties om de prestaties van de docenten te bewaken. De vakinhoudelijke en beroepsmatige kennis en ervaring van de docenten alsook hun onderwijskundige vaardigheden zijn goed. De docenten hebben een sterke betrokkenheid bij de opleiding. Het oordeel van de studenten over de docenten is gunstig. Het personeelsbestand is meer dan voldoende voor het programma. De student-docentratio is zeer gunstig, mede door de parttime inzet. De coördinatie en ondersteuning van de opleiding zijn goed.

De huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding zijn naar behoren. De studenten hebben in de studievoortgang een goed aanspreekpunt voor vragen over de studievoortgang en mogelijke studievertraging. Het secretariaat en de studievoortgang spelen een belangrijke rol in de informatievoorziening en ondersteuning van de studenten. De toegankelijkheid van de docenten is groot. Dat komt mede tot uiting door de snelle beantwoording van e-mails die de studenten aan hen zenden.

De streefdoelen die de opleiding opgesteld heeft, zijn waardevol maar moeten kwantitatiever worden opgesteld. De organisatie van de evaluaties is naar behoren. De evaluatie van de stages moet daaraan nog worden toegevoegd. De opleiding behaalde de afgelopen jaren hoge scores in de externe kwaliteitsonderzoeken. Dat is een bevestiging van de kwaliteit van de opleiding. De opleiding heeft een systeem van verbetermaatregelen opgezet. Dat systeem functioneert naar behoren. De opvolging van de verbeteringen moet wel beter vastgelegd worden in de verslagen van de opleidingscommissie. De betrokkenheid van de studenten bij de kwaliteit van de opleiding is naar behoren. De betrokkenheid van de docenten, alumni en werkveld is niet onvoldoende maar zou verder versterkt moeten worden.

De ruime diversiteit aan toetsvormen sluit goed aan bij de te bereiken kennis en vaardigheden van de studenten. De opleiding zou een toetsmatrijs moeten hanteren bij het opstellen van de toetsen, om de dekking van de leerstof te bewaken. De beoordeling van de stages is correct. Dat geldt ook voor de beoordeling van de afstudeerscripties. Het is aan te bevelen de onderliggende protocollen van de beoordeling te bewaren, omdat deze een diepgaander inzicht in de beoordeling geven. De beoordeling van de scripties is primair in handen van de eerste beoordelaar. Om redenen van de intersubjectiviteit zouden beide beoordelaars daarin een gelijke stem moeten hebben. De kwaliteit van de afstudeerscripties is goed en het niveau ervan is hoog. De scripties blinken over het algemeen uit in een goede methodologische onderbouwing en een solide uitwerking. De toetsing van de persoonlijke vaardigheden en houding van de studenten is wenselijk. Deze is nu onvoldoende aanwezig. De afgestudeerden vinden gewoonlijk werk op hbo-bachelorniveau. De waardering van het beroepenveld voor de kwaliteiten van de afgestudeerden is groot.

Van alle zestien beoordeelde standaarden zijn acht als voldoende beoordeeld en acht als goed. Op grond daarvan is het panel van oordeel dat de kwaliteit van de opleiding hbo bachelor Pedagogiek als geheel voldoende is.

J.P.D. Riegen rm
Voorzitter van het panel

drs. W.J.J.C. Vercooteren RC
Secretaris

2. Proces van beoordeling

Certiked VBI heeft van de Hogeschool voor Pedagogisch en Sociaal-Agogisch Onderwijs te Groningen het verzoek ontvangen een beoordeling uit te voeren in het kader van de accreditatieprocedure voor de opleiding hbo bachelor Pedagogiek.

De leden van het visitatiepanel waren:

- J.P.D. Riegen rm (voorzitter)
- prof.dr. A.L.T. Notten (deskundige)
- dr. N.A. Broer (deskundige)
- R. Louis (student).

De opleiding heeft in samenspraak met Certiked VBI de samenstelling van het visitatiepanel aan de NVAO ter goedkeuring voorgelegd. De NVAO heeft haar goedkeuring verleend. Op verzoek van de NVAO was de heer B.A. Broerse, ambtenaar van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, als toehoorder bij het locatiebezoek en bij het besloten overleg van het panel aanwezig. Drs. W.J.J.C. Vercouteren RC trad op als procescoördinator/secretaris.

De procescoördinator/secretaris heeft voorafgaande aan het locatiebezoek overleg gevoerd met de opleiding over technisch-formele zaken, zoals de agenda van de locatiebezoeken, de controle op de volledigheid van de Kritische Reflectie, de aan te leveren bijlagen, de bij het locatiebezoek ter inzage te leggen documenten en de lijst van de meest recente afstudeerwerken.

De procescoördinator/secretaris heeft uit een lijst van afstudeerwerken van de afgelopen vijf jaren er 15 geselecteerd. Het criterium bij de selectie was een evenwichtige spreiding van de cijfers.

De leden van het visitatiepanel hebben voorafgaande aan het locatiebezoek de Kritische Reflectie en een aantal (drie tot vier) afstudeerwerken bestudeerd. In gesprek tussen de procescoördinator/secretaris en elk van de panelleden zijn vragen geformuleerd ten behoeve van het locatiebezoek. Ook is nagegaan of er reden was te twijfelen aan het niveau van de afstudeerwerken. Die reden bleek er niet te zijn.

Het locatiebezoek is verlopen volgens de vooraf opgestelde agenda. Het panel heeft met alle geledingen van de opleiding kunnen spreken. Ook heeft het panel een open spreekuur ingesteld. Geen personen hebben van het open spreekuur gebruik gemaakt. In het besloten overleg van het panel tijdens het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen gewogen en de overwegingen opgesteld. Daarbij zijn ook de bevindingen over de afstudeerwerken uitgewisseld. Het panel heeft het eindoordeel over de opleiding opgesteld en dit in kort bestek aan de opleiding laten weten.

Na het locatiebezoek heeft de secretaris het conceptrapport van bevindingen, overwegingen en conclusies opgesteld. De leden van het panel hebben daarop hun commentaar gegeven. Nadat de secretaris deze opmerkingen had verwerkt, heeft hij het conceptrapport voor feitelijke onjuistheden aan de opleiding voorgelegd. Na verwerking hiervan is het definitieve rapport aan de opleiding verzonden.

Gezien de bestudeerde documentatie en gezien de gevoerde gesprekken met de opleiding heeft het visitatiepanel de overtuiging zich een betrouwbaar oordeel over de kwaliteit van de opleiding te hebben kunnen vormen.

3. Overzicht van de opleiding

3.1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

Naam opleiding zoals in CROHO: Pedagogiek
Oriëntatie en niveau opleiding: hbo bachelor
Aantal studiepunten: 240 ec (afstudeerrichting Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling telt 120 ec)
Afstudeerrichtingen: Academische route en Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling
Locatie: Groningen
Varianten: deeltijd
Registratienummer in CROHO: 35158

Administratieve gegevens van de instelling

Naam instelling: Hogeschool voor Pedagogisch en Sociaal-Agogisch Onderwijs, Grote Rozenstraat 38, 9712 TJ Groningen, telefoon 050 363 64 98, email spo@rug.nl
Status instelling: Rechtspersoon voor hoger onderwijs

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Cijfers over de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten van laatste zes cohorten (deze cijfers zijn de optelling van de opleidingen hbo bachelor Pedagogiek en hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek).

	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10
Instroom	26	29	22	20	21	22
Behaalde propedeuse	8	6	21	15	10	7
Uitstroom	7	8	8	10	15	7

De gerealiseerde docent-studentratio is gemiddeld 1 : 17.

Het gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie bedraagt:

	Contacturen aantal	Zelfstudie uren	Contacturen (%)
Jaar 1	164	1.516	9,8 %
Jaar 2	162	1.518	9,6 %
Jaar 3 (regulier)	212	1.468	12,6 %
Jaar 3 (academisch)	195	1.485	11,6 %
Jaar 4 (regulier)	21	1.659	1,3 %
Jaar 4 (academisch)	161	1.591	5,3 %

3.2 Korte beschrijving van de instelling

De Hogeschool voor Pedagogisch en Sociaal-Agogisch Onderwijs is een rechtspersoon voor hoger onderwijs. Het bevoegd gezag van de hogeschool is de Stichting Pedagogisch Onderwijs aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Naast de reguliere hbo-opleidingen die nu voorliggen voor accreditatie, verzorgt de hogeschool schakelprogramma's voor studenten die een afgeronde hbo-opleiding hebben op het gebied van de pedagogiek of onderwijskunde. Deze studenten wordt een schakelprogramma aangeboden waarmee zij toelating krijgen tot de wo-masteropleidingen Algemene Pedagogische Wetenschappen, Orthopedagogiek of Onderwijskunde van de Rijksuniversiteit Groningen.

3.3 Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties

De opleiding heeft een viertal eindkwalificaties opgesteld. Deze eindkwalificaties zijn geconcretiseerd in de leerdoelen van de opleiding. De eindkwalificaties (A, B, C en D) en de leerdoelen die daaronder staan, luiden als volgt.

- A. De student is in staat vanuit een theoretisch kader te reflecteren op de pedagogische praktijk.
- 1) De student leert welke plaats theorievorming in de sociale wetenschappen inneemt en hoe hypothesevorming en toetsing plaatsvinden.
  - 2) De student ontwikkelt gevoeligheid voor de normativiteit van (ped)agogisch denken en handelen.
  - 3) De student verwerft kennis van en inzicht in pedagogisch denken over opvoeding, zorg en onderwijs vanuit historisch en filosofisch perspectief.
  - 4) De student verwerft kennis van en inzicht in pedagogisch denken over opvoeding, zorg en onderwijs vanuit een vergelijkend perspectief.
  - 5) De student verwerft kennis van de organisatiekunde (theorie, ontwikkelingen, toepassingen) met als doel te kunnen adviseren en begeleiden bij innovaties in (ped)agogisch beleid en (ped)agogische organisaties.
  - 6) De student verwerft kennis van en inzicht in de uitgangspunten, de structuur en de werkwijzen van de jeugdhulpverlening, de jeugdbescherming, de geestelijke gezondheidszorg en de onderwijsbegeleiding op basis waarvan doorverwezen kan worden naar specialistische hulpverlening.
  - 7) De student verwerft kennis van enkele orthopedagogische doelgroepen en behandelprogramma's.
  - 8) De student verwerft kennis van denkrichtingen, gangbare theorieën en begrippen binnen de orthopedagogiek.
  - 9) De student verwerft kennis over de geschiedenis van de filosofie.
  - 10) De student verwerft kennis over de geschiedenis en de basisstromingen van de (ontwikkelings)psychologie.
  - 11) De student verwerft kennis over de theoretische grondslagen in de andragogie.
  - 12) De student verwerft kennis van de ideeën van de grondleggers van de moderne sociologie.
  - 13) De student verwerft kennis van de grondslagen en belangrijke deelgebieden van de onderwijskunde.

- 14) De student signaleert en analyseert vanuit de theorie vragen met betrekking tot opvoeding en educatie en oriënteert zich op de opvoedingssituatie.
  - 15) De student verwerft kennis van onderwijs- en jeugdbeleid en kan daarop reflecteren vanuit een theoretisch perspectief.
  - 16) De student verwerft kennis van (kinder- en jeugd)recht en belangrijke wet- en regelgeving op het gebied van onderwijs en jeugdzorg en kan daarop reflecteren vanuit een theoretisch perspectief.
- B. De student heeft op basis van reflectie op de pedagogische praktijk een visie op die praktijk ontwikkeld, op basis waarvan een aanzet tot het ontwikkelen van een beroepshouding is gegeven en op basis waarvan deze beroepshouding in de praktijk verder kan worden ontwikkeld.
- 1) De student ontwikkelt een eigen visie op (ped)agogische vraagstukken en een beroepshouding.
  - 2) De student wordt vanuit een theoretisch referentiekader gestimuleerd tot reflectie op pedagogisch relevante maatschappelijke vraagstukken als ongelijkheid, sociale cohesie en rationalisering, vraagstukken waaraan mens- en maatschappijbeelden ten grondslag liggen en die een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van de beroepshouding.
  - 3) De student oriënteert zich op het werkveld van de hbo-pedagoog.
- C. De student beschikt over beroepsvaardigheden.
- 1) De student werkt in teamverband.
  - 2) De student leert gesprekstechnieken toepassen.
  - 3) De student leert een behandelmethodiek hanteren die is afgestemd op een doelgroep en op de (ped)agogische hulpvraag op basis van een analyse van de situatie.
  - 4) De student verwerft kennis van managementvaardigheden en kan reflecteren op eigen praktische beheersing ervan.
  - 5) De student verwerft kennis van orthopedagogische diagnostiek.
  - 6) De student schrijft een plan ten behoeve van diagnose, behandeling, voorlichting, beleid of onderzoek.
  - 7) De student gaat een (ped)agogische relatie aan en onderhoudt deze.
  - 8) De student geeft een (ped)agogisch klimaat vorm dat ontwikkelingskansen biedt.
  - 9) De student is in staat rond opvoedingsvragen van individuen en groepen informatie te verstrekken en voorlichting te verzorgen.
  - 10) De student is in staat te communiceren en te adviseren over onderwijs- en opvoedingsvragen en problemen op micro-, meso- en macroniveau, in een multidisciplinaire context, ketengericht en zowel vraaggestuurd als directief.
- D. De student beschikt over academische vaardigheden.
- 1) De student schrijft een betoog.
  - 2) De student rapporteert schriftelijk.
  - 3) De student geeft een mondelinge presentatie.
  - 4) De student reageert in het openbaar op een constructieve wijze op een presentatie (reflecteren).
  - 5) De student is in staat een goed onderbouwd standpunt in te nemen in een discussie.
  - 6) De student voert een literatuuronderzoek uit.
  - 7) De student verzamelt informatie met behulp van ICT.
  - 8) De student oefent in het uitvoeren van een eenvoudig empirisch onderzoek en gebruikt daarbij SPSS.
  - 9) De student beschikt over leervaardigheden.

3.4 Beschrijving van het programma

De opleiding wordt sinds 1997 aangeboden. Het programma van de opleiding hbo bachelor Pedagogiek en van de opleiding hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek verschillen weinig van elkaar. Het verschil bestaat uit de keuze voor de Beroepsdifferentiatie Lerarenvariant (9 ec) en voor een op de signatuur van de opleiding afgestemde stage (44 ec). Voor het overige zijn de programma's gelijk. De afstudeeropdracht is wel vaak op de signatuur van de opleiding afgestemd maar dat hoeft niet.

Binnen beide opleidingen is het mogelijk als afstudeerrichting de Academische route te volgen. Deze is in de eerste twee jaren hetzelfde als het reguliere beroepsgerichte programma. In de laatste twee jaren wijkt deze af, doordat de omvang van de stage de helft van die in het reguliere programma is, doordat een aantal beroepsgerichte vakken vervallen en doordat de aldus ontstane ruimte aan verdiepende vakken in de pedagogiek, psychologie en onderzoeksmethoden wordt besteed.

De afstudeerrichting Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling wordt sinds 2010 aangeboden. Deze verschilt ingrijpend van het reguliere beroepsgerichte programma, doordat de opleiding slechts twee jaar duurt en is opgebouwd uit een selectie van vooral verdiepende vakken in de pedagogiek, psychologie en onderzoeksmethoden. Dit programma kent geen stage en de scriptie is 9 ec tegen 16 ec in het reguliere programma en 20 ec in de Academische route.

Het reguliere programma beslaat 240 ec, duurt vier jaar en is als volgt opgebouwd.

- Het eerste jaar is opgebouwd uit de vakken Pedagogiek 1 (15 ec), Wiskunde (4 ec), Sociologie 1 (7 ec), Filosofie 1 (7 ec), Psychologie (13 ec), Filosofie van opvoeding en onderwijs (10 ec) en Referaatpracticum (4 ec).
- Het tweede jaar bestaat uit de vakken Pedagogiek 2 (16 ec), Filosofie 2 (Wetenschapsfilosofie) (7 ec), Statistiek 1 (8 ec), Sociologie 2 (8 ec), Andragogiek (10 ec), Onderwijskunde (10 ec) en Vrije Keuze (1 ec).
- Het derde jaar heeft de vakken Scholing en opleiding (4 ec), Advisering en begeleiding (4 ec), Beleid en organisatie (4 ec), Inleiding communicatie (4 ec), Orthopedagogiek (10 ec), Beroepsdifferentiatie (18 ec, bestaande uit Onderwijsbegeleiding (9 ec) en Jeugdzorg (9 ec)), Multiculturaliteit in onderwijs en jeugdzorg (6 ec) en Methodologie en onderzoekspracticum (10 ec).
- Het vierde jaar is opgebouwd uit de stage (44 ec) en de scriptie (16 ec).

Het programma van de afstudeerrichting Academische route luidt aldus.

- De eerste twee jaren zijn identiek aan het reguliere programma.
- Het derde jaar bestaat uit een keuze voor één van de vakken Scholing en opleiding (4 ec), Advisering en begeleiding (4 ec), Beleid en organisatie (4 ec), Inleiding communicatie (4 ec), zijnde totaal 4 ec, één beroepsdifferentiatie, zijnde een keuze tussen Onderwijsbegeleiding (9 ec) en Jeugdzorg (9 ec), zijnde in totaal 9 ec, Methodologie en onderzoekspracticum (10 ec), Statistiek 2 (6 ec), Orthopedagogiek (10 ec), Effectiviteit van onderwijs en volwasseneneducatie (7 ec), Psychologie (Ontwikkelings- en leerpsychologie) (7 ec) en een keuze tussen Werk(plek)gerelateerd leren (7 ec) en Jeugd en gezinspedagogiek (7 ec), zijnde in totaal 7 ec.

- Het vierde jaar is opgebouwd uit een keuze voor één van de vakken Scholing en opleiding (4 ec), Advisering en begeleiding (4 ec), Beleid en organisatie (4 ec), Inleiding communicatie (4 ec), zijnde totaal 4 ec, Testtheorie (4 ec), Statistiek 3 (4 ec), Grondslagen van onderzoek (3 ec), Methoden en technieken van onderzoek (3 ec), de stage (22 ec) en de scriptie (20 ec).

De afstudeerrichting Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling telt 120 ec en heeft een duur van twee jaar. Het programma luidt als volgt.

- Het eerste jaar is opgebouwd uit de vakken Wiskunde (4 ec), Statistiek 1 (8 ec), Andragogiek (10 ec), Onderwijskunde (10 ec), Advisering en begeleiding (4 ec), Beleid en organisatie (4 ec), Scholing en opleiding (4 ec), Filosofie 2 (Wetenschapsfilosofie) (5 ec), Methodologie en onderzoekspracticum (10 ec) en IB in praktijk (1 ec).
- Het tweede jaar kent de vakken Onderwijsbegeleiding (9 ec), Werk(plek)gerelateerd leren (7 ec), Effectiviteit van onderwijs (7 ec), Psychologie (7 ec), Statistiek 2 (6 ec), Grondslagen van onderzoek (3 ec), Multivariate analyse (4 ec), Testtheorie (4 ec), Methoden en technieken (3 ec), en IB in de praktijk (1 ec) en de scriptie (9 ec).

4. Overzicht van beoordelingen

Standaard	Oordeel:
	Onvoldoende/Voldoende/Goed/Excellent
Standaard 1. Beoogde Eindkwalificaties	V
Standaard 2. Oriëntatie programma	G
Standaard 3. Inhoud programma	V
Standaard 4. Vormgeving programma	G
Standaard 5. Aansluiting instromende studenten	G
Standaard 6. Studeerbaarheid	G
Standaard 7. Omvang en duur	V
Standaard 8. Personeelsbeleid	G
Standaard 9. Kwalificaties personeel	G
Standaard 10. Omvang personeel	G
Standaard 11. Huisvesting en voorzieningen	V
Standaard 12. Studiebegeleiding en informatievoorziening	G
Standaard 13. Streefdoelen en evaluaties	V
Standaard 14. Verbetermaatregelen	V
Standaard 15. Betrokkenen bij kwaliteitszorg	V
Standaard 16. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	V

5. Bevindingen, overwegingen en beoordeling per standaard

5.1 Onderwerp 1: Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft de inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen

Bevindingen

De opleiding heeft als primaire doelstelling tweede-kansonderwijs te bieden voor studenten die op latere leeftijd alsnog een hbo-getuigschrift in de pedagogiek willen behalen.

De opleiding heeft de eindkwalificaties opgesteld en deze verbijzonderd in de vorm van geconcretiseerde leerdoelen. De eindkwalificaties en de leerdoelen zijn hierboven weergegeven, bij Beschrijving van de beoogde eindkwalificaties.

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij het profiel van de hbo-opleidingen Pedagogiek dat in 2000 op grond van werkveldonderzoek is opgesteld en sluiten ook aan bij het landelijk opleidings- en competentieprofiel van de hbo-bacheloropleiding Pedagogiek dat in 2009 uitgebracht is door het Landelijk Opleidingsoverleg Pedagogiek onder de titel *Opvoedingsrelaties versterken*.

Het bestuur van de hogeschool en de studieleiding kennen de internationale verhoudingen en zien toe op de positie van de opleiding in het internationale veld. De opleiding heeft de eindkwalificaties vergeleken met die van vergelijkbare opleidingen in Gent en in Keulen. Uit deze vergelijking blijkt onder meer de nadruk die de opleiding in Groningen legt op de theoretische basis van de studenten en op het opleiden voor tweedelijnsfuncties. Sprekers uit het buitenland treden binnen het programma op.

De opleiding heeft de eindkwalificaties en leerdoelen vergeleken met de beschrijvingen van de bachelor volgens de Dublin descriptoren. Uit deze vergelijking komt de overeenstemming tussen de kwalificaties en de genoemde descriptoren tot uitdrukking.

Het werkveld van de afgestudeerden is breed. De opleiding leidt de studenten op voor functies in verschillende sectoren, zoals de zorg en het onderwijs.

De opleiding stelt zich nadrukkelijk tot doel de studenten op te leiden om tweedelijnsfuncties of kaderfuncties in één van de pedagogische of de agogische beroepenvelden te vervullen. Daarom legt de opleiding in de eindkwalificaties daar de nadruk op. De studenten worden opgeleid voor functies waarin zij medewerkers in de eerstelijns, zoals zorgverleners, kinderopvangmedewerkers en docenten, sturing geven en ondersteunen. De functies van de afgestudeerden bestaan in de onderwijsbeleiding (op scholen of binnen schooladvies- en begeleidingsdiensten) of de jeugdzorg (jeugdwelzijn, jeugdhulpverlening en geestelijke gezondheidszorg). Voorbeelden van functies zijn die van leidinggevende in de kinderopvang, zorgcoördinator, gezinscoach, stafmedewerker jeugd- en jongerenwerk of casemanager.

De afstudeerrichting Academische route is bedoeld voor studenten die na de afronding ervan verder willen studeren aan de universitaire masteropleiding Algemene Pedagogische Wetenschappen of Onderwijskunde van de Rijksuniversiteit Groningen. Deze afstudeerrichting bereidt daar specifiek op voor.

De afstudeerrichting Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling die bedoeld is voor studenten die al een hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs hebben voltooid, heeft als doel studenten op te leiden voor een coördinerende en beleidsontwikkende functie op bovenschools niveau. Deze afstudeerrichting bereidt daarnaast voor op de universitaire masteropleiding Algemene Pedagogische Wetenschappen of Onderwijskunde van de Rijksuniversiteit Groningen.

Overwegingen

De eindkwalificaties en de leerdoelen van de opleiding zijn naar het oordeel van het panel verankerd in de landelijke profielen die opgesteld zijn. Het panel acht de eindkwalificaties ook voldoende uitgewerkt. Ze beantwoorden naar de mening van het panel ook aan het niveau van de bachelor, mede door de overeenstemming met de Dublin descriptoren.

De internationale vergelijking van de eindkwalificaties is nog niet voldoende uitgediept. De opleiding heeft naar de mening van het panel te weinig gestructureerd de vergelijking met de buitenlandse opleidingen gezocht. Zulks doet aan de waarde van de eindkwalificaties zelf overigens niet af.

Het beroepsbeeld dat uit de eindkwalificaties naar voren komt, acht het panel te weinig geëxpliciteerd. De eindkwalificaties zijn op dit punt niet onvoldoende maar het zou goed zijn het beroepsbeeld verder aan te scherpen in de richting van tweedelijnsfuncties binnen een aantal sectoren.

Omdat de eindkwalificaties en leerdoelen op zich een reëel en betrouwbaar beeld geven van de eisen waaraan de afgestudeerden moeten voldoen, zijn deze kanttekeningen allerminst een reden om deze standaard als onvoldoende te beoordelen.

Beoordeling van de standaard

Standaard 1 is als voldoende beoordeeld.

5.2 Onderwerp 2: Programma

Standaard 2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen:

De opleiding vindt de voorbereiding van de studenten op de beroepspraktijk belangrijk en streeft naar een goede score van tevredenheid onder de studenten op dat gebied.

De docenten brengen in de vakken de beroepspraktijk in door te refereren aan hun eigen kennis en ervaring van de beroepspraktijk. De docenten houden in hun vakgebied de ontwikkelingen bij, doordat ze in de praktijk werkzaam zijn of onderzoek doen. Ze illustreren deze praktijk door gebruik te maken van artikelen uit tijdschriften en dagbladen, videomateriaal, rapporten en websites. In veel van de vakken dienen de studenten opdrachten te maken en aan practica deel te nemen die aan de beroepspraktijk ontleend zijn en daarop voorbereiden.

De literatuur die de opleiding voorschrijft of aanbeveelt, is gericht op kennisverwerving maar daarnaast ook nadrukkelijk op beroepsvoorbereiding. In die zin brengt een deel van de literatuur de studenten in aanraking met de beroepspraktijk. De literatuur is actueel en deels internationaal, dat wil zeggen Engelstalig. De literatuur voor de Academische route is voor de helft Engelstalig.

De studenten lopen stage. Deze beslaat het grootste deel van het vierde jaar. De borging van de kwaliteit van de stage geschiedt door de ondertekening van een contract door de student en de begeleider. De studenten kunnen de stage op hun eigen werkplek lopen. De opleiding ziet toe op het hbo-niveau van de werkzaamheden die de studenten tijdens de stage uitvoeren.

De afstudeerscriptie ligt vaak in het verlengde van de stage die de studenten doorlopen maar mag daar ook van afwijken. De stage heeft het doel de studenten in aanraking te brengen met de beroepspraktijk. Als de afstudeerscriptie een praktisch vraagstuk als onderwerp heeft, wat vaak het geval is, dan draagt ook de scriptie aan de beroepsvorming bij.

Als de docenten op grond van ontwikkelingen in hun vakgebied de vernieuwing van de vakinhoud wenselijk achten, dan dienen zij daartoe een voorstel in bij de studieleiding. De studieleiding beoordeelt de relevantie van het voorstel en stelt, na goedkeuring, financiële middelen ter beschikking om het vak aan de actualiteit aan te passen.

Overwegingen:

Het panel is zeer te spreken over het grote aandeel van de te maken opdrachten en practica in de vakken. Voor het panel zijn deze het overtuigende bewijs van de sterke beroepsgerichtheid van het programma.

De literatuur die de opleiding voorschrijft en aanbeveelt, beantwoordt volgens het panel aan de daaraan te stellen normen.

De stage en de afstudeeropdracht dragen bij aan de beroepsoriëntatie van de studenten. Het panel roept de opleiding op nauwgezet te blijven nagaan of de activiteiten in de stage bij de studenten die de stage op hun eigen werkplek lopen, van een hbo-bachelorniveau zijn, omdat zij gewoonlijk op een lager niveau werkzaam zijn. Vooralnog heeft het panel geen reden eraan te twijfelen maar het blijft wel een punt van aandacht.

De opleiding ziet naar het oordeel van het panel op gepaste wijze toe op de actualisering van het programma en zorgt voor een programma dat actueel is.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 2 is als goed beoordeeld.

Standaard 3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen:

De opleiding heeft een uitgebreid schema opgesteld waarin de eindkwalificaties en de leerdoelen aan de vakken van het programma zijn gerelateerd. Alle eindkwalificaties en leerdoelen, zo blijkt uit dit schema, komen volledig en op een evenwichtige wijze in de vakken tot uitdrukking.

In de beschrijvingen van de vakken heeft de opleiding achtereenvolgens de leerdoelen, de vakinhoud, het aantal studiepunten, de werkvormen, de voorgeschreven en aanbevolen literatuur en de toetsvormen opgenomen. Uit de vakbeschrijvingen blijkt de doorvertaling van de eindkwalificaties en leerdoelen in de inhoud van de vakken.

De opleiding heeft het programma ingericht aan de hand van drie perspectieven, zijnde theoretische inleiding en verdieping, beroepsvoorbereiding en onderzoek. De opleiding acht deze perspectieven belangrijk. De samenhang van het programma wordt mede gerealiseerd door de leerlijnen die de opleiding in het programma door de verschillende leerjaren heeft getrokken. Deze leerlijnen zijn achtereenvolgens pedagogiek, agogiek, onderwijs, jeugdzorg en onderzoek.

Naast deze theoretische en onderzoeksmatige leerlijnen doen de studenten vaardigheden op. In de vakken leren zij mondeling en schriftelijk te communiceren, methodisch te handelen en zich een kritisch oordeel te vormen. Deze vaardigheden, waaronder ook die van methodisch handelen, zijn ook expliciet in de stage en de afstudeeropdracht opgenomen.

In de afstudeerrichting van de Academische route is de inhoud van het programma ten opzichte van het reguliere beroepsgerichte programma verschoven van de stage die 22 ec is in plaats van 44 ec, en een aantal beroepsgerichte vakken die vervallen zijn, naar de versterking van de theoretische verdieping en van het onderzoek. De vakken die deze studenten extra volgen in het derde en vierde jaar, getuigen daarvan.

In de afstudeerrichting Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling ontbreekt een aantal van de theoretisch inleidende vakken van het reguliere beroepsgerichte programma, vooral in het eerste jaar. Daarnaast ontbreekt de stage. In plaats daarvan volgen deze studenten de theoretisch verdiepende vakken en de onderzoeksvakken die ook tot het programma van de Academische route behoren.

De opleiding toetst regelmatig de samenhang van het programma en de afstemming tussen de vakken. Met de kerndocenten en op de docentenvergadering gaat de studieleiding na of het programma nog steeds goed aansluit op de doelstelling van de opleiding en op de eindkwalificaties en leerdoelen.

Overwegingen:

Zowel uit het schema van de relaties tussen de eindkwalificaties en leerdoelen enerzijds en de vakken anderzijds als uit de leerdoelen en inhoud van de vakken zelf blijkt de correcte en volledige afstemming van het programma op de eindkwalificaties. De inhoud van de vakken, zo is uit de beschrijving van de vakken af te leiden, sluit goed aan op de leerdoelen van de opleiding. Het panel acht de vakken intern ook goed gestructureerd.

De perspectieven die de opleiding in het programma naar voren wil laten komen, zijn volgens het panel op een gepaste wijze in het programma verantwoord. De leerlijnen zijn een goede uitwerking van deze perspectieven en laten de perspectieven tot hun recht komen. Het panel acht de aandacht voor de vaardigheden van de studenten voldoende in het programma aanwezig.

De afstudeerrichting Academische route is volgens het panel een correcte interpretatie van de eindkwalificaties en leerdoelen, gericht op een academische vervolgopleiding op masterniveau op het gebied van de pedagogiek.

Gezien de vooropleiding van de studenten, zijnde een afgeronde hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs, leidt het programma van de Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling naar het oordeel van het panel tot de beoogde eindkwalificaties en bereidt het programma op verantwoorde wijze voor op een academische masteropleiding op dit gebied.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 3 is als voldoende beoordeeld.

Standaard 4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen:

Het didactisch concept van de opleiding is afgestemd op de theoretische, beroepsvoorbereidende onderzoeksmatige perspectieven waar de opleiding de nadruk op legt. Met name de verwerving van theoretische inzichten is voor de opleiding belangrijk. De studenten worden uitgenodigd deze kennis met de praktijk te verbinden om zo tot reflectie en inzicht te komen.

Het didactisch concept is daarom sterk op kennisverwerving gericht en is, in tegenstelling tot andere opleidingen, niet competentiegericht. Kennis, vaardigheden en houding blijven gescheiden door de studenten te verwerven eigenschappen.

Binnen de vakken leidt dit didactisch concept tot een aantal werkvormen, zoals hoorcolleges, houden van discussies en presentaties, groepsopdrachten en individuele opdrachten en practica (rollenspellen). Aldus verwerven de studenten de kennis, passen deze toe in (gesimuleerde) praktijksituaties en reflecteren daarop.

Overwegingen:

De opleiding heeft in de ogen van het panel een weloverwogen en bewuste keuze voor het didactisch concept gemaakt, welke keuze goed aansluit bij de perspectieven die de opleiding de studenten wil bijbrengen.

De didactiek is naar het oordeel van het panel zeer sterk gericht op het verwerven van kennis. De opleiding slaagt erin die kennis, de toepassing daarvan en de reflectie op die toepassing goed in het programma tot uitdrukking te laten komen.

De werkvormen die de opleiding heeft gekozen, zijn naar de mening van het panel een gepaste uitwerking van het didactisch concept en zorgen voor het welslagen van dat concept.

De werkvormen leiden de studenten volgens het panel tot een actief leerproces waarin presentaties, opdrachten en practica een belangrijke rol spelen.

Beoordeling van de standaard

Standaard 4 is als goed beoordeeld.

Standaard 5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen:

Als gezegd, is de opleiding gericht op tweede-kansonderwijs. Veel van de studenten die aan de opleiding beginnen, te weten ruim 40 % van hen, zijn werkzaam in de pedagogische praktijk.

De totale instroom voor de opleidingen Pedagogiek en hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek is 20 tot 25 studenten. Daarvan volgt ongeveer 40 % de eerste opleiding en ongeveer 60 % de tweede. Het aantal studenten dat voor de Academische route kiest, is beperkt. Het ging de afgelopen jaren om ongeveer 17 % van de totale instroom. Ook het aantal studenten dat in 2010 begonnen is met de Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling, is relatief beperkt. Het gaat in deze om twee studenten.

De instromende studenten, die geen van allen schoolverlater zijn, hebben een hbo-vooropleiding, een mbo-vooropleiding of een havo-vooropleiding. De laatste jaren is er verschuiving geweest van de eerste categorie naar de laatste twee categorieën. Vanaf 2004 bedraagt de hbo-instroom ongeveer 20 %, de mbo-instroom ongeveer 45 % en de havo-instroom ongeveer 25 %.

De formele toelatingseisen zijn een havo-diploma, een diploma mbo-niveau 4, een diploma leidster in het kleuteronderwijs of een diploma mts. Buitenlandse diploma's geven toegang, als de aankomende student voldoende kennis van het Nederlands heeft. Een intakegesprek voert de opleiding in deze situatie niet.

Studenten die niet aan de formele toelatingseisen voldoen, dienen een toelatingsonderzoek met succes af te ronden. Door middel van deze toets en een intakegesprek toetst de opleiding de analytische vaardigheden, de mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid en de kennis van het Engels van de aankomende studenten.

Studenten met een verwant mbo-diploma krijgen een vrijstelling voor de helft van de stage. Studenten met een verwant hbo-diploma krijgen vrijstelling voor de hele stage. Voor de overige onderdelen van het programma verleent de opleiding alleen een vrijstelling als de student deze eerder elders heeft afgerond. Werkervaring leidt gewoonlijk niet tot vrijstellingen.

Zoals eerder gezegd, dienen de studenten voor de afstudeerrichting Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling een hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs te hebben afgerond.

Overwegingen:

De opleiding hanteert de correcte formele toelatingseisen, ook al hebben de studenten geen formeel recht op toelating, omdat het niet om een bekostigde opleiding gaat.

Het programma is naar het oordeel van het panel goed afgestemd op de vooropleiding van studenten die geen schoolverlater zijn maar ouder en een tweede kans in dit onderwijs nastreven. De theoretische inleiding en verdieping sluiten goed bij deze studenten aan.

Gezien het relatief hoge uitvalpercentage onder de studenten, is het aan te bevelen ook met de studenten die aan de formele toelatingseisen voldoen, een intakegesprek te voeren om hun motivatie te toetsen.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 5 is als goed beoordeeld.

Standaard 6. Het programma is studeerbaar.

Bevindingen:

De opleiding heeft een vertaling gemaakt van studiepunten (in ec) naar vereiste studie-uren (zie hierboven het overzicht in paragraaf 1 onder Overzicht van de opleiding).

De studenten besteden gemiddeld tussen 20 uur en 25 uur per week aan hun studie. De stage van 44 ec omvat 1.232 uren, terwijl de stage van 22 ec binnen de Academische route 616 uren vergt.

Het aantal contacturen per week bedraagt in de eerste drie jaren 10 % van het totaal aantal studie-uren. De zelfstudie-uren, zijnde 90 % van het totaal aantal studie-uren, omvatten ook de te maken opdrachten.

Hoewel de studenten in beginsel de vrijheid hebben hun eigen studiep pad en volgorde van de vakken te kiezen, heeft de opleiding wel de aanbevolen studieroute aangegeven.

De roostering van het programma is gericht op de studenten die naast hun studie werkzaam zijn. Daarom zijn de colleges in de avonden gepland. Voor de studenten in de reguliere beroepsgerichte opleiding gaat het om twee avonden per week. De studenten in de Academische route volgen drie avonden per week college. De studenten ervaren deze roostering als gunstig voor hen. De colleges zijn te volgen naast hun baan en naast hun gezin.

De meeste colleges worden gegeven in groepen met een grootte van tussen 15 en 20 studenten. Sommige colleges hebben de studenten samen met de studenten die bij de Stichting Pedagogisch Onderwijs de schakelcursussen volgen. Dan zijn de groepen veel groter, tot 80 studenten in de groep. Deze colleges komen slechts weinig voor.

Als de studenten een vrijstelling hebben gekregen voor één of meerdere vakken, dan kunnen zij de gaten die daardoor in hun programma zouden zijn ontstaan, opvullen met andere vakken.

De studenten hebben, als ze dat willen, inzage in de door hen gemaakte tentamens. Ook kunnen ze een toelichting van de docent op hun cijfer krijgen. De tentamens sluiten goed aan op de lesstof.

Studenten met een functiebeperking komen in aanmerking voor ondersteunende voorzieningen, als ze als gevolg van hun beperking het onderwijs niet goed zouden kunnen volgen. De opleiding volgt hierin de procedures die de Rijksuniversiteit Groningen heeft vastgelegd.

Overwegingen:

De opleiding heeft de studie-uren correct uit de studielast afgeleid en heeft de studielast evenwichtig over de studie jaren verdeeld. Het panel acht het aantal contacturen voldoende om de studie op verantwoorde wijze te kunnen volgen. Zowel de vrijheid die de studenten hebben in de volgorde van de vakken als het aanbieden van aanbevolen studieroutes bieden de nodige flexibiliteit maar ook het nodige houvast voor deze studenten. Die flexibiliteit geldt ook ingeval studenten een vrijstelling hebben. Het panel acht deze zaken positief voor de studeerbaarheid van het programma.

De groepsgrootte is naar de mening van het panel bevorderlijk voor het rendement van de contacturen. De roostering en de regels rond de tentaminering zijn gepast.

De voorzieningen voor studenten met een functiebeperking zijn naar behoren.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 6 is als goed beoordeeld.

Standaard 7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen:

Het reguliere programma en het programma van de Academische route duren vier jaar en tellen 240 ec. Het programma van de Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling duurt twee jaar en telt 120 ec.

Overwegingen:

De omvang en de duur van het reguliere beroepsgerichte programma en van de Academische route voldoen naar het oordeel van het panel aan de formele vereisten van een hbo-bacheloropleiding.

De duur en de omvang van de Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling zijn naar de mening van het panel voldoende, omdat de instromende studenten al beschikken over een afgeronde hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs en zodoende de inhoud van het ontbrekende deel van het programma zich al eigen hebben gemaakt in deze afgeronde opleiding.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 7 is als voldoende beoordeeld.

5.3 Onderwerp 3: Personeel

Standaard 8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen:

De docenten worden door de opleiding geselecteerd op de kennis van hun vakgebied en hun ervaring of affiniteit met het beroepenveld. Omdat de leiding van de opleiding zelf inhoudelijk goed op de hoogte is van het vakgebied van de pedagogiek, kan deze een selectie op vakinhoudelijke capaciteiten uitvoeren. Bij de selectie maakt de opleiding gebruik van het netwerk van de afdeling Pedagogiek en Onderwijskunde van de Rijksuniversiteit Groningen.

Er geven in totaal 28 docenten aan de opleiding college. Alle docenten zijn op een free-lancebasis aan de opleiding verbonden. Daarom voert de opleiding geen functioneringsgesprekken met hen.

De opleiding verwacht van de docenten dat zij zich in het onderwijs in hun vak houden aan de overeengekomen eindkwalificaties, leerdoelen en vakbeschrijvingen. Ook al hebben de docenten de nodige vrijheid om hun vak in te richten, de opleiding ziet erop toe dat zij het onderwijs binnen de grenzen van de eindkwalificaties, leerdoelen en vakbeschrijvingen geven.

De aanstellingen van de docenten zijn vaak betrekkelijk klein. Om mogelijke coördinatieproblemen bij betrekkelijk veel docenten met een kleine aanstelling het hoofd te bieden, organiseert de studieleiding docentenbijeenvakkomsten en overlegt geregeld met de meest betrokken docenten.

Wanneer de vakevaluaties daartoe aanleiding geven, dan neemt de studieleiding contact op met de betreffende docent over de redenen van de tekortschietende prestatie. Mocht zich een dergelijke situatie vaker voordoen, dan kan de studieleiding besluiten de docent niet langer in te zetten.

Overwegingen:

Het panel waardeert de inspanningen van de opleiding om goede docenten aan te trekken. De opleiding slaagt daar naar het oordeel van het panel ook in.

De aansturing van de docenten, niet door functioneringsgesprekken maar wel op grond van eindkwalificaties, leerdoelen en vakbeschrijvingen vindt het panel overtuigend.

De coördinatie die van de studieleiding uitgaat, acht het panel meer dan voldoende om het risico van versnippering bij veel docenten met een kleine aanstelling tegen te gaan.

De opleiding maakt een effectief gebruik van de resultaten van de vakevaluaties om de kwaliteit van de prestaties van de docenten te bewaken.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 8 is als goed beoordeeld.

Standaard 9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen:

Veel van de docenten zijn werkzaam (geweest) als universitair docent in hun vakgebied. Enkele docenten hebben onderwijs verzorgd aan hbo- of mbo-instellingen. De docenten hebben ook vaak functies (gehad) in het beroepenveld, bij pedagogische adviesbureaus of bij schooladvies- en begeleidingsdiensten.

De opleiding stimuleert de bijscholing van docenten waardoor zij de ontwikkelingen op hun vakgebied kunnen bijhouden. De opleiding financiert deze scholing. Ook scholing gericht op de didactische vaardigheden wordt aangeboden. De meeste docenten hebben echter didactische ervaring. De docenten maken ruim gebruik van de scholingsmogelijkheden.

De studenten waarderen de docenten om hun uitgebreide kennis van het vakgebied en hun grote ervaring in het beroepenveld.

Het verloop onder de docenten is zeer laag, als gevolg waarvan de eenmaal opgebouwde kennis en vaardigheden niet snel verloren gaan.

Overwegingen:

De vakinhoudelijke en beroepsmatige kennis en ervaring van de docenten zijn naar het oordeel van het panel goed. De kwalificaties waarover de docenten beschikken, maken hen zeer geschikt om de vakken te geven. Ook de onderwijskundige vaardigheden van de docenten zijn in de ogen van het panel goed. Het gunstige oordeel van de studenten over de docenten ervaart het panel als een bevestiging van dit oordeel.

Het panel heeft bij de docenten een zeer grote betrokkenheid bij de opleiding waargenomen.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 9 is als goed beoordeeld.

Standaard 10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen:

Het aantal docenten is 28 op een totale populatie studenten van ongeveer 80 studenten (de opleidingen hbo bachelor Pedagogiek en hbo bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek samen). De docenten werken part-time. De student-docentratio bedraagt 17 : 1 voor beide opleidingen. Voor enkele vakken wijkt de ratio af, omdat de studenten dan samen met studenten van de schakelprogramma's college krijgen. De leiding en de coördinatie van de opleiding bestaat uit een studiesecretariaat (1,0 fte), een studie leider (0,2 fte) en een studiecoördinator (0,6 fte).

De opleiding voorziet in de vervanging van docenten die door ziekte tijdelijk uitgevallen zijn.

Overwegingen:

Het personeelsbestand is naar het oordeel van het panel meer dan voldoende voor de realisatie van het programma. De student-docentratio is zeer gunstig. Dat is mede mogelijk door de inzet van docenten op een parttimebasis. De coördinatie en ondersteuning zijn goed.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 10 is als goed beoordeeld.

5.4 Onderwerp 4: Voorzieningen

Standaard 11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen:

Voor de huisvesting en de faciliteiten maakt de opleiding gebruik van de materiële voorzieningen van de Rijksuniversiteit Groningen, zijnde collegezalen, bibliotheekvoorzieningen en computers. De collegezalen zijn uitgerust met beamers, computers en borden.

De studenten van de opleiding hebben toegang tot alle bibliotheken van de Rijksuniversiteit Groningen. De boeken die op de literatuurlijst van de opleiding staan, heeft de bibliotheek van faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen in voorraad.

De opleiding beschikt over een digitale leeromgeving. De studenten hebben zo de documenten die behoren bij de vakken, de mededelingen van docenten en hun studieresultaten online beschikbaar.

Overwegingen:

Het panel acht de huisvesting en de materiële voorzieningen van de opleiding naar behoren.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 11 is als voldoende beoordeeld.

Standaard 12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen:

De opleiding heeft een studietoestel aangesteld die als taak heeft de studenten te adviseren en te begeleiden over de meest effectieve wijze van studeren. Dat gebeurt zowel in groepsverband als op individuele basis. Ook maakt de studietoestel de eerstejaars studenten wegwijs in de opleiding. Mocht een student in studieresultaten achterblijven, dan neemt de studietoestel contact met hem of haar op. De studietoestel werkt onder de verantwoordelijkheid van de studietoestelcoördinator.

De behoefte aan begeleiding tijdens de stage varieert. Het stageplan legt de wederzijdse verwachtingen en verplichtingen vast, ook en vooral ten aanzien van de intensiteit van de begeleiding.

In het vierde jaar organiseert de opleiding terugkombijeenkomsten, opdat de studenten het contact met de opleiding en met elkaar niet verliezen.

Mede omdat de opleiding kleinschalig is, zijn de docenten gemakkelijk bereikbaar en aanspreekbaar voor de studenten. De studenten kunnen hun vragen dan ook goed stellen.

De informatievoorziening door de opleiding verloopt in de vorm van de studiegids, de website en de digitale leeromgeving. Het secretariaat van de opleiding en de studietoestelcoördinator hebben persoonlijk contact met de studenten en spelen zo een vitale rol in de informatievoorziening aan hen.

Overwegingen

De opleiding heeft volgens het panel in de persoon van de studiecoach een spil in de studiebegeleiding gecreëerd. De studenten hebben in de studiecoach een goed aanspreekpunt voor vragen over de studievoortgang en mogelijke studievertraging. De coach treedt daarin ook pro-actief op.

Het panel waardeert de toegankelijkheid van de docenten. Dit komt ook naar voren door de snelle beantwoording van de vragen die de studenten per email aan hen sturen.

Ook de belangrijke rol van het secretariaat en de studiecoördinator vindt het panel zeer gunstig.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 12 is als goed beoordeeld.

5.5 Onderwerp 5: Kwaliteitszorg

Standaard 13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen:

De opleiding heeft streefdoelen opgesteld. De opleiding houdt per vak een schriftelijke evaluatie onder de studenten. Alle punten die relevant zijn voor de kwaliteit van het vak worden aan de studenten voorgelegd. Naast de vakevaluaties is er jaarlijks een opleidingsevaluatie waarin docenten, studenten, alumni en vertegenwoordigers van het beroepenveld zich uitspreken over de kwaliteit van de opleiding als geheel.

De opleiding kent een opleidingscommissie. Deze is samengesteld uit studenten en docenten. De opleidingscommissie vergadert driemaal per jaar en bespreekt de resultaten van de evaluaties van de vakken. Ook het onderwijs in de nog lopende vakken komt aan de orde. De commissie adviseert de studieleiding.

De examencommissie van de opleiding wordt benoemd door het bestuur van de Stichting Pedagogisch Onderwijs met een onafhankelijke voorzitter. De examencommissie ziet toe op de toetsing en beoordeling in de vorm van de tentamens, de stageverslagen en de afstudeerscripties.

De opleiding past nog geen evaluaties van de stage toe maar werkt daar wel aan. Een evaluatieformulier om dat te kunnen doen, is in ontwikkeling.

Uit de externe kwaliteitsonderzoeken van de Keuzegids Hoger Onderwijs sinds 2005 blijkt de opleiding tot de vijf beste opleidingen pedagogiek in Nederland te behoren. De scores die de studenten aan de opleiding geven aan onder meer de inhoud van het programma, de kwaliteiten van de docenten en het gerealiseerde niveau aan het einde van de opleiding bevinden zich bijna zonder uitzondering op een hoog niveau. De hoge scores worden bevestigd door een eigen onderzoek dat de opleiding in 2010 heeft uitgevoerd.

Overwegingen:

De streefdoelen die de opleiding opgesteld heeft, zijn waardevol maar zouden nog moeten worden geoperationaliseerd in termen van normen die voor de resultaten van de evaluaties moeten gelden.

De organisatie van de in het kader van de kwaliteitszorg uitgevoerde evaluaties is naar het oordeel van het panel naar behoren.

Het panel acht de evaluatie van de stages wenselijk en onderschrijft daarom de stappen die de opleiding daartoe zet.

Het panel heeft kennis genomen van de hoge scores die de opleiding in de externe kwaliteitsonderzoeken behaalt en ziet daarin een bevestiging van de kwaliteit van de opleiding.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 13 is als voldoende beoordeeld.

Standaard 14. De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen:

De opleiding wenst verbeteringen aan te brengen, als de resultaten van de evaluaties dat nodig maken. De opleiding onderscheidt drie niveaus waarop de verbetermaatregelen genomen worden, als de resultaten van evaluaties dat vragen. Het eerste niveau betreft de operationele verbeteringen door het bureau van de opleiding. Het tweede niveau betreft de verbeteringen in de vakken of het lesgeven die genomen worden door de docent. Het derde niveau betreft beleidsmaatregelen, te nemen door het bestuur van de Stichting Pedagogisch Onderwijs of de studieleiding van de opleiding.

De opleiding heeft de kanttekeningen die het visitatiepanel tijdens de vorige accreditatieprocedure in 2005 heeft gemaakt, ter harte genomen. Zo zijn onder meer de eindkwalificaties en leerdoelen aangescherpt, is de beoordeling van de afstudeerscriptie verhelderd door het vier-ogenprincipe toe te passen en besteedt de opleiding in de docentenvergaderingen meer aandacht aan de praktische uitvoering van het onderwijs en de problemen die de docenten daarin tegenkomen.

De gewenste verbeteringen die de studenten naar voren hebben gebracht, hebben ook inderdaad tot deze verbeteringen geleid. Dat hebben de studenten desgevraagd tegenover het panel aangegeven.

Overwegingen:

De opleiding heeft een systeem van verbetermaatregelen opgezet. Getuige de verbetermaatregelen na de vorige visitatie en getuige ook de uitlatingen van de studenten, functioneert dat systeem naar behoren.

Het panel bepleit wel de opvolging van de verbetermaatregelen beter vast te leggen in de verslagen van onder meer de opleidingscommissie.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 14 is als voldoende beoordeeld.

Standaard 15. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen:

De studenten hebben zitting in de opleidingscommissie. De studenten participeren daarnaast actief in het invullen van de evaluaties.

Tijdens de opleidingsevaluatie zijn docenten, alumni en vertegenwoordigers van het werkveld betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. De docenten nemen daarnaast deel aan de vergaderingen van de opleidingscommissie (driemaal per jaar), van de examencommissie (driemaal per jaar) en de docentenvergaderingen (driemaal per jaar).

De opleiding geeft een nieuwsbrief uit voor de alumni en belegt bijeenkomsten voor hen. De opleiding vraagt alle alumni een jaar na de afloop van hun studie op die studie terug te kijken. Dat gebeurt aan de hand van een voorgestructureerde vragenlijst.

Overwegingen:

De betrokkenheid van de studenten bij de kwaliteit van de opleiding is naar behoren.

Het panel vindt de betrokkenheid van de docenten, alumni en werkveld bij de kwaliteitszorg van de opleiding aan de magere kant. Deze mening leefde bij het panel na bestudering van de stukken. Na een nadere toelichting van de opleiding is deze mening wel bijgetrokken. De opleidingsevaluatie vindt maar één keer per jaar plaats. Er zijn echter verschillende andere vergaderingen en communicatiemiddelen om de mening van deze stakeholders te vernemen. Hun inbreng is in de ogen van het panel niet onvoldoende maar zou versterkt moeten worden.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 15 is als voldoende beoordeeld.

5.6 Onderwerp 6: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen:

De toetsvormen van de vakken zijn uiteenlopend en omvatten onder meer multiple-choicetentamens, open-boektentamens, presentaties, opdrachten en practica. In veel van de vakken komt het eindcijfer van het vak tot stand door een gewogen gemiddelde te nemen van het tentamen dat de studenten moeten maken en de opdrachten die zij moeten uitvoeren. De opleiding maakt wel gebruik van antwoordmodellen om de antwoorden van de studenten na te kijken maar gebruikt daarentegen geen toetsmatrijzen bij het opstellen van tentamens.

De begeleiding van de stage is in handen van twee begeleiders, één van de opleiding en één van de stageverlenende organisatie. De beoordeling van de stage is aan de beoordelaar van de opleiding. De stagebegeleider vanuit de stageverlenende organisatie geeft weliswaar zijn of haar mening maar dat is geen deel van de formele beoordeling.

De studenten dienen in hun afstudeerscriptie ofwel een vraagstuk uit de praktijk in een theoretisch kader te behandelen ofwel een geheel theoretisch vraagstuk te onderzoeken. De studenten kunnen zelf de twee begeleiders voor hun afstudeerscriptie kiezen. De totstandkoming van de scriptie kent een aantal fasen. Als eerste kiest de student een onderwerp. Daarna legt hij of zij een plan van aanpak voor. Nadien spreekt de student in een aantal individuele gesprekken met zijn of haar begeleider over de inhoud en de voortgang van de scriptie. Daarnaast vindt een aantal terugkombijeenkomsten plaats waarin de studenten in een groepssetting, volgens de systematiek van intervisie onder leiding van een begeleider onderling over het scriptieproces spreken. Na een conceptversie van de scriptie voorgelegd te hebben, schrijft de student de definitieve versie. De twee begeleiders beoordelen het werk aan de hand van een beoordelingsformulier waarin de criteria vermeld zijn. De eerste beoordelaar bepaalt het uiteindelijke cijfer. Als de cijfers van de eerste en de tweede beoordelaar meer dan een heel punt van elkaar afwijken, wordt de mening van een derde beoordelaar gevraagd. De normen die de opleiding bij de beoordeling van de afstudeerscripties hanteert, zijn voor de Academische route hoger dan die van de reguliere beroepsgerichte opleiding.

De opleiding onderwerpt de studenten niet aan een proeve of assessment van hun persoonlijke houding en vaardigheden. De studenten voeren ook geen mondelinge verdediging van hun scriptie.

De examencommissie bekijkt de beoordeling van de stageverslagen en de afstudeerscripties, overigens nadat de cijfers al aan de studenten gegeven zijn en nadat de getuigschriften uitgereikt zijn.

Als de studenten alle vakken met een voldoende hebben afgerond, als zij aan de verplichtingen van de stage hebben voldaan en als ze hun scriptie hebben afgerond, dan verkrijgen ze hun diploma.

De afgestudeerden van de opleiding krijgen door de bank genomen een functie op het niveau waarvoor ze hebben gestudeerd. De afgestudeerden zijn daar tevreden over. De vertegenwoordigers van het werkveld zijn ingenomen met de capaciteiten van de afgestudeerden en wijzen onder meer op hun vermogen te communiceren, te reflecteren vanuit de opgebouwde kennis en kritisch te zijn.

Overwegingen:

De diversiteit aan toetsvormen sluit volgens het panel goed aan bij de kennis en vaardigheden die de studenten zouden moeten hebben.

Het panel acht het gebruik van een toetsmatrijs bij het opstellen de tentamens wenselijk, omdat de opleiding dan een veel beter zicht heeft op de dekking van de leerstof in de tentamens.

De beoordeling van de stages is in de ogen van het panel correct.

De beoordeling van de afstudeerscripties is voldoende. Het panel heeft echter alleen de ingevulde beoordelingsformulieren kunnen inzien. Het is aan te bevelen ook de onderliggende protocollen bij de scripties te bewaren, omdat deze protocollen een diepgaander inzicht bieden in de achtergrond en redenen van beoordeling. De beoordeling van de scripties is primair in handen van de eerste beoordelaar. Om redenen van de intersubjectiviteit geeft het panel er de voorkeur aan, als beide beoordelaars daarin een gelijke stem zouden hebben.

Het panel is te spreken over de kwaliteit en het niveau van de afstudeerscripties. Het onderzoeksmatige karakter van de afstudeerscripties is in de ogen van het panel sterk. Deze scripties blinken over het algemeen uit in een goede methodologische onderbouwing en een solide uitwerking. Het niveau van de scripties is daarom in de ogen van het panel hoog.

Gezien het beroepsgerichte karakter van de opleiding acht het panel een toetsing van de persoonlijke vaardigheden en houding van de studenten wenselijk. Het panel roept de opleiding op deze proeve of assessment aan het toetsplan toe te voegen.

De toetsing door de examencommissie van de beoordeling van de stageverslagen en afstudeerscripties dient volgens het panel plaats te vinden voordat het cijfer tot stand komt, om nog een mogelijkheid van bijsturen te creëren.

De waardering van het beroepenveld voor de kwaliteiten van de afgestudeerden is voor het panel een bewijs van het bereikte eindniveau en van het slagen van de opleiding in haar doelstellingen.

Beoordeling van de standaard:

Standaard 16 is als voldoende beoordeeld.

Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek

Eerste locatiebezoek op 23 juni 2011

08.30 uur – 09.30 uur	Besloten overleg visitatiepanel.
09.30 uur – 11.00 uur	Gesprek met opleidingsmanagement. H. Amsing (studieleider/verantwoordelijk voor kwaliteitszorg), A. Slijkhuis (studiecoördinator)
11.00 uur – 12.30 uur	Gesprek met docenten, coach. D. Lechner, A. Dijkstra, T. Roggen, D. Hak, K. Steiger, J.L. de Groot (coach)
12.30 uur – 13.30 uur	Besloten documentenonderzoek, lunch visitatiepanel
13.30 uur – 14.00 uur	Open spreekuur
14.00 uur – 14.45 uur	Rondleiding onderwijsfaciliteiten.
14.45 uur – 15.45 uur	Kwaliteitszorg. L. Bakker (docent, lid opleidingscommissie), M. van Roy (docent, lid opleidingscommissie, lid examencommissie), C. Groothuis – Kutsch Lojenga (student, lid opleidingscommissie), S. Fleurke (student, lid opleidingscommissie), P. Vernimmen (student, lid opleidingscommissie), A. Pel (docent, lid examencommissie)
15.45 uur – 17.00 uur	Besloten overleg visitatiepanel
17.00 uur – 17.30 uur	Terugkoppeling bevindingen van deze dag aan opleidingsmanagement en afspraken voor tweede dag van locatiebezoek.

Tweede locatiebezoek op 29 juni 2011

08.30 uur – 09.30 uur	Besloten overleg panel
09.30 uur – 10.00 uur	Gesprek met opleidingsmanagement en voorzitter bestuur H. Amsing (studieleider), A. Slijkhuis (studiecoördinator), J. Dekker (voorzitter bestuur)
10.00 uur – 11.00 uur	Gesprek met studenten L. Poortman (eerstejaars), A. van Beek (tweedejaars), R. Laan – Schipper (derde/vierdejaars lerarenvariant), J. Mulder (derde/vierdejaars Academische route), K. Elzinga – Koop (derde/vierdejaars onderwijsbegeleiding), M. Bartelink (derde/vierdejaars variant Jeugdzorg)
11.00 uur – 12.00 uur	Gesprek met alumni. M. Halewijn (Lerarenvariant), J. Kuiper (Lerarenvariant/Onderwijsbegeleiding), H.G. Heidekamp (Lerarenvariant/Academische route), A.S. Landman - Korenstra (Jeugdzorg/Academische route), P. Bosgraaf (Lerarenvariant)
12.00 uur – 13.30 uur	Besloten documentenonderzoek, lunch visitatiepanel
13.30 uur – 14.30 uur	Gesprek met leden van de werkveldcommissie A. Spreen, R. van Boekel, C.H. Meijer, M. Cosman
14.30 uur – 16.00 uur	Besloten overleg visitatiepanel.
16.00 uur – 17.00 uur	Terugkoppeling bevindingen aan opleidingsmanagement.

Bijlage 2: Bestudeerde documenten

Documenten die zijn bestudeerd

- Kritische reflectie hbo Pedagogiek door Stichting Pedagogisch Onderwijs, juni 2011
- Bijlagen bij Kritische reflectie
- Studiegids 2010/2011
- Studiegids 2010/2011 Academische opleiding Interne Begeleiding en Schoolontwikkeling
- Jaarverslagen van opleiding van afgelopen vijf jaar
- Streefdoelen in afgelopen vijf jaar
- Opvoedingsrelaties versterken, informatie voor onderbouwing en toetsing eindkwalificaties
- Overzicht van de literatuur
- Notitie internationalisering opleiding
- Nieuwsbrieven met verslagen buitenlandse sprekers
- Agenda leerlijn onderzoek
- Inleiding relaties tussen opleiding en werkveld
- Werkveldkrant
- Effect en tevredenheid over de opleiding bij alumni
- Informatiemap voor stage-instellingen
- Studenten met functiebeperking
- Inleiding professionalisering docenten
- Deelname docenten aan scholing
- Vakevaluaties
- Evaluatie opleiding onder docenten
- Agenda, notulen, samenstelling en taken examencommissie, opleidingscommissie en werkveldcommissie
- Reglement van orde, huishoudelijk reglement examencommissie
- Inleiding toetsbeleid
- Tentamens, antwoordprotocollen en selectie van gemaakte tentamens en opdrachten
- Stageverslagen
- Scripties

Bijlage 3: Bestudeerde afstudeerwerken

Studentnummers van de afstudeerwerken die zijn bestudeerd door het visitatiepanel

- 20021
- 21022
- 200-0611
- 23-001
- 23-011
- 24-007
- 99-016
- 23-013
- 2006-20
- 25-026
- 25-007
- 25-014
- 22-016
- 2006-03
- 9070193

Bijlage 4: Samenstelling visitatiepanel

J.P.D. Riegen rm, voorzitter

De heer Riegen studeerde marketing in Amsterdam en Rotterdam en internationaal strategisch management in Boston, was vele jaren werkzaam als programma manager marketingopleidingen bij de SRM in Amsterdam, was daarna bij Management Centrum de Baak ondermeer directeur in-company opleidingen en is sinds 2003 zelfstandig adviseur en trainer. De huidige werkzaamheden bestaan ondermeer uit advisering bij strategische verandervraagstukken met aandacht voor organisatie en persoonlijke ontwikkeling en trainingen op het gebied van strategie en verandkunde. De heer Riegen is senior adviseur examens bij het NIMA en examinator NIMA C examens, en is betrokken bij visitatietrajecten in opdracht van NVAO en Certiked.

Prof.dr. A.L.T. Notten, deskundige

De heer Notten heeft sociale wetenschappen met als hoofdvak andragologie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. Na zijn studie was hij aanvankelijk docent theoretische en historische andragologie aan dezelfde universiteit. Hij werkte ook bij de dienst Onderwijs en Onderzoek van deze universiteit als leider van een aantal samenwerkingsprojecten tussen de universiteit en een aantal hogescholen. Na werkzaam geweest te zijn als docent pedagogiek en sociale pedagogiek bij het Nutsseminarium voor Pedagogiek werd hij lector in het onderwijs en onderzoek op het gebied van opgroeien in de stad aan de Hogeschool Rotterdam en daarnaast hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel. De heer Notten heeft onder meer een groot aantal gastdocentschappen in binnen- en buitenland vervuld, heeft talrijke activiteiten als auteur en redacteur ontplooid en heeft adviesfuncties op zijn vakgebied gehad.

Dr. N.A. Broer, deskundige

De heer Broer studeerde pedagogiek, onderwijspsychologie en onderwijskunde in Rotterdam, Tilburg en Leiden. Hij promoveerde te Nijmegen in de sociale wetenschappen. Zijn studies deed hij naast zijn werk als (achtereenvolgens) leraar basisonderwijs, onderwijsadviseur, directeur basisonderwijs, docent pedagogiek Pabo en docent HBO Pedagogiek. Geruime tijd was hij studieleider van een bacheloroopleiding HBO Pedagogiek. Momenteel is hij werkzaam als manager kwaliteitszorg bij Driestar Educatief te Gouda. In die functie voert hij interne en externe audits uit en begeleidt hij accreditatie- en certificeringstrajecten. De heer Broer is bestuurslid van de Vereniging tot Bevordering van de Studie der Pedagogiek.

R. Louis, student

De heer Louis is gedurende zijn studententijd actief geweest als voorzitter van een academieraad en studievereniging aan de Haagse Hogeschool. Tussentijds is hij gestopt met zijn studie om zich fulltime te storten in de oprichting en continuering van de studentenvakbond in Den Haag. Nadien is hij afgestudeerd aan de opleiding Bestuurskunde en dezelfde studie in de avonduren doorgezet aan de Universiteit Leiden. Met het begin van zijn scriptie is hij momenteel aangekomen in de laatste fase van de studie Bestuurskunde. Overdag is de heer Louis fulltime werkzaam bij de Onderzoeksraad voor Veiligheid en door deelname aan commissies van de Landelijke Studentenvakbond en diverse andere studentgerelateerde activiteiten nog immer werkzaam voor de belangen van de student.

Bijlage 5: Onafhankelijkheidsverklaringen